Loomuse seisukoht karistusseadustiku, loomakaitseseaduse ja väärteomenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu (1009 SE I) kohta

MTÜ Loomus toetab eelnõu eesmärki reageerida loomapidamisnõuete rikkumisele ja loomade julmale kohtlemisele varem, selgemalt ja teo raskusele vastavalt. Lisaks planeeritud muudatustele tuleks selleks ka väärtegude puhul tagada loomapidamise keelu piisav kestus. Esitame allpool oma täpsemad ettepanekud.

1. Loomapidamise keeld (eelnõu § 1 p 3, KarS § 52²)

1.1. Oht teisele loomale. Sõnastuse järgi saab keeldu kohaldada, kui oht on tekitatud „teise inimese elule, tervisele või varale“. Seletuskiri märgib, et keeld võib olla põhjendatud ka siis, kui loom on korduvalt ohustanud teist looma, ning et keelu kohaldamine ei tohiks sõltuda ohustatud looma väärtusest. Sätte tekst seda aga otsesõnu ei hõlma. Teisele loomale võib seaduse tähenduses küll olla võimalik kohaldada vara kohta sätestatut, kuid mitmetimõistetavuste vältimisteks teeme ettepaneku täiendada sätet nii, et keeldu saaks kohaldada ka siis, kui nõuete rikkumisega on põhjustatud oht teise looma elule või tervisele.

1.2. Keelu kestus väärteo korral. Toetame keelu kestuse pikendamist kuriteo korral vähemalt kuni kümne aastani. Väärteo korral jääb ülempiir aga aga SE järgi kolmeks aastaks. Teeme ettepaneku tõsta see vähemalt viie aastani. Esitasime sama ettepaneku väljatöötamiskavatsusele esitatud seisukohas ning sama ettepaneku tegi eelnõu kooskõlastamisel ka Eesti Loomakaitse Liit.

a) Ülempiiride vahe väärteo ja kuriteo puhul suureneb eelnõu kohaselt seitsme aastani. Kehtiva õiguse järgi on keelu ülempiir kuriteo korral viis ja väärteo korral kolm aastat. Eelnõu kahekordistab kuriteo ülempiiri, kuid jätab väärteo ülempiiri samaks. Teeme ettepaneku ka väärtegude puhul loomapidamise keelu ülempiiri pikkuse kahekordistada või tõsta vähemalt 5 aastani.

b) Justiits- ja Digiministeerium põhjendas kümne aasta piiri üksnes kooskõlaga eelnõus esitatud tegutsemiskeelu muudatustega. Samas, soovides keeldude pikkused ühtlustada, oleks võimalik ka tegutsemiskeelu maksimumpiir väärtegude puhul tõsta vähemalt 5 aastani. Loomapidamise keelu (KarS § 52²) eesmärk on seletuskirja järgi kõrvaldada ohu allikas. Tagajärjepõhised reaktsioonid seda ei võimalda, sest loom jäetakse hooletule loomapidajale või võib isik võtta uue looma. Ohu püsivus ei sõltu sellest, kas rikkumine kvalifitseeriti väärteoks või kuriteoks. Keelu kestus peab seetõttu vastama ohu püsivusele, mitte üksnes menetluse liigile.

c) Enamik juhtumeid lahendatakse väärteomenetluses. Seletuskirja järgi lahendatakse suur osa loomapidamisnõuete rikkumisi ja loomade väärkohtlemise juhtumeid kohtuväliselt väärteomenetluses ning just see põhjendab pädevuse andmist kohtuvälisele menetlejale. Kui eelnõu eesmärk on võimaldada tõhusat sekkumist neis menetlustes, peab ka väärteo

korral olema võimalik määrata keeld, mis kestab piisavalt kaua. Kolmeaastase keelu lõppedes võib isik loomi uuesti pidada, kuigi keelu põhjustanud riskid võivad püsida. Lemmikloomade registri puudumisel on keelu järelevalve lisaks piiratud, mistõttu lühike ülempiir vähendab keelu tegelikku mõju veelgi.

d) Kõrgem ülempiir ei tähenda igal juhul rangemat keeldu. Loomapidamise keeld on lisakaristus, mille kohaldamine on ministeeriumi sõnul menetleja igakordne kaalutlusotsus, mida menetleja peab põhjendama ning mis peab olema sobiv, vajalik ja mõõdukas. Karistust on võimalik kohtus vaidlustada. Viie aasta ülempiir annab menetlejale vajaliku ruumi, ilma et ta oleks kohustatud seda kasutama, ning keelu kestuse saab menetleja kohandada juhtumi raskusele.

1.3. Keelu sisu. Eelnõu sõnastab keelu looma pidamise keeluna. Palume seletuskirjas selgitada, et pidamine hõlmab looma tegelikku pidamist sõltumata sellest, kelle nimele loom on registreeritud, ning et keelatud isiku leibkonnas või elukohas looma pidamine on keelu rikkumine. Vastasel juhul saab keelust mööda minna, registreerides looma näiteks elukaaslase nimele.

2. Juriidilise isiku tegutsemiskeeld (eelnõu § 1 p 2, 4 ja 16; KarS § 49, § 55¹ p 3, § 329)

Toetame võimalust keelata juriidilisel isikul kuni kümneks aastaks tegutseda valdkonnas, mida ta süütegude toimepanemiseks kasutas. Praegu võib ettevõte jätkata samal tegevusalal ka siis, kui süütegu oli tema teadlik ja süsteemne tegevus või osa ärimudelist, ning ainuüksi rahaline karistus ei pruugi uusi süütegusid ära hoida. Toetame ka keelu eiramise karistatavust juriidilisele isikule (KarS § 329 lg 2).

3. Looma julm kohtlemine (eelnõu § 1 p 14 ja 15, KarS § 264)

3.1. „Julmal või piinaval viisil“. Toetame täiendust, mis välistab vaidluse selle üle, kas piinaval viisil toime pandud teod on kriminaalkorras karistatavad. Seletuskiri märgib, et looma piinamine väljendab põhimõttelist ja rasket hoolimatust ning tundetust looma kui tundevõimelise elusolendi suhtes. See tähendab, et kaitstav õigushüve on loom ise, mitte ainult avalik kord. Palume seda seletuskirjas selgesõnaliselt sedastada. Seletuskirjas toodud “julmal viisil” toime pandud tegude näidetena võib välja tuua ka loomade seksuaalse väärkohtlemise, mis sarnaselt teiste toodud näidetega põhjustab loomale pikaajalisi füüsilisi ja vaimseid kannatusi.

3.2. Karistusmäär. Toetame vangistuse ülemmäära tõstmist vähemalt kolmele aastale, sest praegune karistus ei vasta teo raskusele. Palume kaaluda raskemat vastutust korduva või pikaajalise piinamise korral.

Kokkuvõte

MTÜ Loomus toetab eelnõu vastuvõtmist ning palub arvestada esitatud ettepanekutega, eelkõige ohu täiendamist teise looma suhtes ja keelu kestust väärteo korral.

Karistusseadustiku loomakaitseseaduse ja väärteomenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu Eelnõude Infosüsteemis:
https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/90bbe0a9-e4a9-4de5-9758-13d8c2c91520/karistusseadustiku-loomakaitseseaduse-ja-vaarteomenetluse-seadustiku-muutmise-seadus/

LOOMUS
LOOMADE NIMEL